

Nom de l'assignatura: Estratègies de mediació. Educació i comunicació
Codi: 106480
Crèdits: 3
Caràcter: OPTATIU
Matèria: MEDIACIÓ I CONSTRUCCIÓ
Curs: QUART
Semestre: SEGON
Equip docent: Beatriz Regueira
Hores de dedicació: 75h
Hores lectives: 36h
Hores autònomes: 39h

DESCRIPCIÓ DE LA MATÈRIA

Aquesta matèria és de caràcter optatiu i de metodologia teoricopràctica. L'objectiu general de la matèria és el de dotar de recursos conceptuals, pràctics i metodològics per a l'anàlisi i disseny de pràctiques mediadores i de construcció en els processos de treball de l'alumne / a.

En les quatre assignatures que componen la matèria, s'aborden les tres dimensions que comprenen les pràctiques de mediació que s'activen en un projecte d'arts i disseny. D'una banda, la dimensió analítica orientada a identificar camps de producció i difusió, així com exposar vincles entre el propi treball i casos d'estudi. En segon lloc, la dimensió estratègica, implicada en situar, posicionar, dissenyar i planificar elements de difusió, mediació i distribució. En tercer lloc, s'aborda la dimensió comunicativa, que permet reflexionar sobre els públics i establir paràmetres de diàleg amb agents implicats.

Així mateix, es tracten com a eixos transversals al plantejament de la matèria: la dimensió històric-genealògica de les pràctiques mediadores i pedagògiques de les arts i el disseny; la dimensió narrativa i de processos d'escriptura que afecta tant al treball propi com a l'anàlisi i discussió de projectes aliens; la dimensió crítica i autocrítica sobre el propi treball.

Assignatures de la matèria:
NARRACIÓ I COMUNICACIÓ ESCRITA
ESTRATÈGIES DE DIFUSIÓ
DIRECCIÓ CREATIVA
ESTRATÈGIAS DE MEDIACIÓ: EDUCACIÓ I COMUNICACIÓ

ESTRATÈGIES DE MEDIACIÓ: EDUCACIÓ I COMUNICACIÓ

Amb l'anomenat gir educatiu en el sector artístic i la consolidació institucional de les pràctiques col·laboratives i les pedagogies crítiques, l'ús del terme mediació ha adquirit centralitat pel que fa a la interacció de la producció cultural amb els públics des d'una perspectiva contextualment situada.

L'assignatura proposa una aproximació a la confluència entre la mediació cultural i l'acció educativa, principalment en contextos com l'escola, la institució cultural, la institució sanitària, la comunitat i el territori. Per a això tractarà algunes de les preocupacions però també investigacions, que han donat forma al concepte de mediació en els últims anys, sense perdre de vista les genealogies pedagògiques crítiques que el precedeixen. S'exploraran també diferents estratègies de comunicació educativa des de les relacions entre el llenguatge, el cos i la performativitat, que reconeixen a l'educació com un agent transformador. Aquestes maneres de fer apunten a restituir els valors de la participació democràtica, del sentit comunitari i de la pràctica dialògica.

Els continguts de la matèria s'organitzen, d'una banda, per mitjà de recursos de lectura i audiovisuals i d'una altra per mitjà de l'anàlisi de pràctiques situades, principalment ubicades en el context de Barcelona, de la mà de mediadores, educadores i creadores de disciplines diverses. Així, l'assignatura posa l'accent en l'experimentació pedagògica afavorint cada curs l'experiència directa de l'alumnat amb programes en actiu de mediació educativa externs a l'escola Massana.

OBJECTIUS

Genèrics:

- Proporcionar eines teoricopràctiques que permetin a l'alumnat una interpretació reflexiva i argumentada del context pedagògic en el qual s'inscriu.
- Conèixer i comprendre les aportacions dels models dominants en l'educació i en particular en l'ensenyament de les arts i el disseny, així com les dels models pedagògics que els han problematitzat amb la generació de nous imaginaris, metodologies i pràctiques d'aprenentatge.
- Oferir una genealogia històrica, política i cultural que reconegui la relació entre l'educació, la mediació i l'emancipació.

Específics:

- Incentivar el treball en grup i col·laborativament entre l'alumnat i aquest amb agents de l'educació.
- Afavorir el diàleg i l'intercanvi directe d'idees i pràctiques amb persones i grups externs a l'escola que estan experimentant i desenvolupant formes de mediació educativa en contextos concrets.

COMPETÈNCIES

E01. Analitzar críticament, en el treball propi, les dimensions històriques i genealògiques d'objectes, fenòmens i processos en context, i entendre-ho com un factor clau per traçar línies de futur.

E04. Analitzar el context sociocultural contemporani, en permanent transformació, i implicar-se en ell des del treball propi en el camp de les arts i / o els dissenys.

E06. Assenyalar i descriure vincles entre teoria i experiència en el treball propi a partir de l'acotació de problemes i evidències en el context sociocultural i de la proposta d'hipòtesis.

E15. Planificar i controlar les fases d'un projecte en el camp de les arts i / o els dissenys prenent decisions en funció d'agents externs, condicionants del context i les pròpies limitacions.

E17. Identificar i valorar la incidència dels resultats de la feina personal en el context social, cultural i professional.

COMPETÈNCIES TRANSVERSALS

T01. Escoltar activament valorant les aportacions dels altres per a la construcció dels propis posicionaments.

T02. Tractar la informació de forma responsable, compromesa i honesta.

T03. Gestionar eficientment el temps i els recursos.

T04. Exercir el posicionament personal i les capacitats crítiques i autocrítiques en processos de transformació del context.

T05. Comunicar i expressar-se eficaçment, tenint en compte el destinatari i el medi.

T06. Treballar de forma col·laborativa, multidisciplinària i transdisciplinària.

RESULTATS D'APRENENTATGE

RA1 (E01.18). Reconèixer els eixos històrics i genealògics de les pedagogies dels segles XX-XXI, així com la seva articulació amb les arts i els dissenys.

RA2 (E01.19). Elaborar una reflexió crítica a partir dels recursos docents proporcionats que combina amb la investigació personal sobre pràctiques de mediació i educació en context.

RA3 (E04.33). Saber exposar els vincles entre el propi treball de recerca de referents i casos d'estudi propis de les arts i el disseny.

RA4 (E04.34). Articular adequadament diferents recursos de documentació i explicitar els seus vincles amb el treball propi en el camp de les arts i el disseny.

RA5 (E06.23). Saber comunicar i descriure el propi procés en el camp de les arts i el disseny, des de la proposta d'hipòtesis fins a la seva realització.

RA6 (E06.24). Mostrar la capacitat de relatar i exposar amb recursos retòrics i comunicatius diferents els resultats obtinguts a partir de la recerca de documentació, registres i informació realitzada en relació a la pròpia feina en el camp de les arts i el disseny.

RA7 (E06.25). Saber identificar els problemes i les necessitats del context en què intervé per desenvolupar propostes creatives i comunicatives combinant diversos llenguatges i pràctiques.

RA8 (E06.26). Integrar els coneixements i l'experiència adquirits a partir de la proposta d'hipòtesis per a projectar-los en un entorn professional.

RA9 (E15.25). Planificar i seguir una metodologia de treball pas a pas per definir la proposta, elaborar un concepte creatiu i desenvolupar una acció comunicativa.

RA10 (E15.26). Conèixer les capacitats, recursos i tècniques amb què compta i posar-les a treballar, en diàleg amb altres agents, en funció de l'estratègia creativa i comunicativa que ha de generar.

RA11 (E15.27). Saber iniciar el procés d'elecció de la idea o del tema, així com emprendre la investigació de la informació que li permeti un major aprofundiment reflexiu i un desenvolupament coherent del projecte, d'acord amb l'eix conceptual.

RA12 (E15.28). Tenir capacitat per buscar, organitzar i planificar els recursos disponibles (humans, materials i immaterials) per fer possible el projecte amb un cronograma establert en un context específic.

RA13 (E17.17). Reconèixer el valor de la difusió, la mediació i la distribució en el context socioeconòmic i cultural, alhora que comprèn la dimensió sistèmica i circular de les xarxes i plataformes de difusió de les arts i el disseny.

RA14 (E17.18). Reflexionar sobre els públics des d'una perspectiva històrica i contextualment situada.

RA15 (E17.19). Identificar les dificultats i conflictes que han quedat sense resoldre, així com les facilitats i els avantatges que han esdevingut en el projecte creatiu desenvolupat.

RA16 (E17.20). Extreure conclusions de caràcter constructiu sobre els efectes que genera el seu treball personal.

RA17 (E17.21). Establir un diàleg mitjançant l'escolta activa, el treball observacional i l'ètica relacional amb els diferents agents del context social, cultural i professional amb els quals col·labora per dur a terme el projecte propi.

RA18 (E17.21). Identificar criteris d'avaluació per valorar el nivell d'interacció que té el projecte amb els agents implicats i el context en què es desenvolupa.

RESULTATS D'APRENENTATGE TRANSVERSALS

T01.1. Construir posicionament i criteri propis tant a partir del seu treball com a partir del diàleg amb altres propostes o agents.

T01.2. Reconèixer les qualitats de la feina dels altres com a font d'aprenentatge.

T02.1. Reconèixer l'ús, límits i diferents aplicacions de dades i documents.

T03.1. Organitzar i gestionar de forma autònoma els temps en els processos d'aprenentatge i en el seu itinerari formatiu en el grau.

T03.2. Gestionar de manera eficient els recursos que estan implicats en els processos d'aprenentatge, tant els que li han estat facilitats com els que de forma autònoma adquireix.

T04.1. Revisar el seu procés de treball a partir de criteris tant pedagògics com d'originalitat.

T05.1. Organitzar les idees i transmetre-les amb eficiència i creativitat.

T05.2. Escollir el mitjà adequat a cada situació comunicativa.

T06.1. Distribuir els rols en un entorn col·lectiu de treball derivat d'un projecte segons habilitats i disciplines implicades.

T06.2. Treballar de forma horitzontal i creuada en entorns col·laboratius com a font de desenvolupament personal i grupal.

CONTINGUTS

Els continguts es divideixen en tres blocs interconnectats:

Bloc 1: Sessions dirigides a reflexionar al voltant dels principals discursos pedagògics contemporanis a través de conceptes, mètodes, (H)istòries, investigacions i pràctiques en context.

Bloc 2: Treball de recerca i anàlisi d'un estudi de cas. L'alumnat realitzarà un treball de camp en grup al voltant dels processos d'educació i mediació en una associació, institució o col·lectiu cultural que treballi, ja sigui en l'àmbit de l'educació no formal o de l'educació formal. El treball seguirà diferents fases: de la recerca fins a la posada en pràctica d'una mediació educativa tenint en compte la seva adequació al context en què es realitza (espai, temps, formalització, interacció).

Bloc 3: Trobades amb creadores i educadores que operen en l'àrea metropolitana de Barcelona, per tal d'aprofundir en diverses pràctiques de mediació situada.

METODOLOGIA

La metodologia de l'assignatura combina 6 modalitats que faciliten la generació de coneixement crític:

1. Exposició de marcs teòrics o càpsules temàtiques mitjançant la lectura compartida de textos, anàlisi de casos pràctics, visionat i discussió de documents audiovisuals, elaboració de mapes, producció audiovisual i altres formats de caràcter performatiu.
2. Dinàmiques de grup activades pel propi alumnat al llarg de l'assignatura.
3. Anàlisi d'un estudi de cas a partir de processos d'investigació i treball en grup.
4. Trobades i col·laboracions amb una diversitat d'agents que permetin a l'alumnat adquirir una formació pràctica. Registre grupal de cada una de les trobades.
5. Tutorització dels treballs d'investigació i seguiment sobre els casos d'estudi.
6. Elaboració en grups d'una mediació educativa com a conseqüència dels aprenentatges adquirits.

ACTIVITATS FORMATIVES

Hores de dedicació: 75h

Hores activitats dirigides: 18h (24%)

Hores activitats supervisades: 18h (24%)

Hores aprenentatge autònom: 35h (46,6%)

Hores activitats d'avaluació: 4h (5%)

Activitat dirigida:

Presentació i discussió de continguts teòrics, referències i casos d'estudi, visites i / o presentacions de persones expertes en la matèria.

Metodologia d'aprenentatge: Valoració i discussió crítica col·lectiva i / o exposició de continguts pràctics i debat.

Resultats d'aprenentatge: RA1, RA4, RA6

Activitat supervisada:

Realització d'exercicis a l'aula o taller. Realització i presentació d'elements de comunicació del procés de treball. Discussió i posada en comú de continguts.

Metodologia d'aprenentatge: Assessorament sobre els processos de formalització de la feina pròpia de l'alumne. Seguiment i tutorització dels processos metodològics i dels resultats parcials del treball propi de l'alumne. Presentació pública i discussió crítica col·lectiva.

Resultats d'aprenentatge: RA3, RA5, RA15

Activitat autònoma:

Recerca de documentació: fonts primàries, bibliografia, casos d'estudi i referents.

Metodologia d'aprenentatge: Tractament de la informació, i / o lectura comprensiva de textos, i / o lectura comprensiva d'elements formals i matèrics. Treball pràctic autònom amb diferents agents educatius de Barcelona.

Resultats d'aprenentatge: RA4, RA6, RA12, RA17

Activitat d'avaluació

Presentacions dels exercicis dels resultats parcials i / o finals.

Metodologia d'aprenentatge: Comentari i revisió, individual o en grup, d'exercicis i resultats parcials o finals.

Resultats d'aprenentatge: RA7, RA9

SISTEMA D'AVALUACIÓ

El sistema d'avaluació es realitza a través del seguiment del procés de treball portat a terme a l'aula i de l'activitat autònoma. L'avaluació final del procés d'aprenentatge es realitza al final del procés a partir dels treballs relacionats i de l'exposició oral i documental de l'argumentació del treball realitzat; així mateix la valoració del procés es realitza mitjançant el seguiment continu a l'aula tenint en compte que són treballs relacionats i requereixen tenir continuïtat.

La participació activa a l'aula en el desenvolupament del treball també serà un element que determinarà la puntuació final. La nota final no és aritmètica en relació als treballs presentats, sinó que també depèn del seguiment del procés de treball portat a terme a l'aula.

L'avaluació contarà amb una proposta de coavaluació amb l'alumnat tenint en compte els criteris esmenats i els següents percentatges:

SISTEMA D'AVALUACIÓ COMÚ A LA MATÈRIA

Avaluació continua a través del seguiment del procés d'aprenentatge. (35%)

Avaluació continua de l'exposició i/o realització d'exercicis i treballs. (35%)

Avaluació puntual a través de seminaris, debats, visites i/o altres activitats col·lectives. (30%)

RECUPERACIÓ

1. La nota mínima mitjana de curs ha d'estar entre 4 i 4,99.
2. L'alumne/a ha d'haver estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats el pes de les quals equivalgui a un mínim de dues terceres parts de la qualificació total de l'assignatura.
3. L'assistència ha d'haver estat igual o superior al 85% de les hores lectives presencials.

PROGRAMACIÓ

L'assignatura es desenvolupa durant una sessió setmanal de dues hores.

Es combinen càpsules teòriques amb dinàmiques pràctiques a l'aula i trobades fora de l'escola a partir dels següents continguts:

- . Genealogies i principals línies de renovació pedagògica, segles XX-XXI. Una aproximació transhistòrica.
- . Consideracions a l'anomenat "gir educatiu" en les institucions culturals a través dels programes de mediació educativa.
- . Experiències de mediació artística en el marc de l'educació formal i no formal.

- . Pedagogies col·lectives i pràctiques comunitàries.
- . Treball de camp, resultats elaborats en grup i avaluació conjunta de les mediacions realitzades per l'alumnat.

BIBLIOGRAFIA

- AMECUM. *Rehacer y expandir la mediación cultural. Nuevas prácticas para un nuevo marco cultural*. Madrid: 2021 https://culturacomunitaria.es/wiki/Rehacer_y_Expandir_la_Mediación_Cultural_-_AMECUM
- CARBONELL, J. *Pedagogías del siglo XXI. Alternativas para la innovación educativa*. Barcelona: Octaedro, 2015
- CARRASQUER, F. Una experiencia de educación autogestionada c/Vallespir 184, Barcelona. Barcelona: Deskontrol, 2015.
- FLORES, V. *ensayos de poética activista. escritura, política, pedagogía*. Neuquén, Argentina: La mondongadark, 2013.
- FONTDEVILA, O. *El arte de la mediación*. Bilbao: consonni, 2018.
- FREIRE, P. *Pedagogía del Oprimido*. Madrid: Siglo XXI, 2007.
- GARCÉS, M. *Escola d'aprenents*. Barcelona. Galaxia Gutenberg, 2020.
- GUATTARI, F. *De Leros a La Borde. Prácticas analíticas y prácticas sociales*. Madrid: Ediciones Casus Belli, 2012.
- hooks, bell. *Enseñar a transgredir. La educación como práctica de la libertad*. Madrid: Capitán Swing, 2021.
- hooks, bell. *Enseñar pensamiento crítico*. Barcelona: Rayo Verde Editorial, 2021.
- MARTÍNEZ, P. (Ed.). *Pedagogies i emancipació*. Barcelona: Arcadia, MACBA, 2020.
- MASÓ, J. *Tosquelles. Curar les institucions*. Barcelona: Arcàdia, 2021.
- SÁNCHEZ DE SERDIO, A. *Una educación imperfecta. Apuntes críticos sobre pedagogías del arte*. Madrid: Exit Publicaciones, 2021.
- SÁNCHEZ DE SERDIO, A. *Prácticas artísticas colaborativas: comprender, negociar, reconocer, retornar*. En A. Collados y J. Rodrigo (eds.) *Transductores 3. Prácticas artísticas en contexto*. Granada: Centro José Guerrero. Diputación de Granada. (39-44) , 2015. <https://aidasanchezdeserdio.wordpress.com/textos-texts/>
- PEDAGOGÍAS INVISIBLES. *Foto-fija. Sobre la situación de la mediación cultural en el Estado español 2018-2019*. Valencia: Fundación Daniel y Nina Carasso, 2019.
- PELTA, R. El diseño colaborativo en los orígenes del co-diseño. Arxiu 1. València. Univesitat de València. Consultado en: <https://turia.uv.es//index.php/arxiu/article/view/25333>
- PORRES, A. *Relaciones pedagógicas en torno a la cultura visual de los jóvenes*. Barcelona: Octaedro, 2012.
- ROLNIK, S. *¿El arte cura?* Barcelona: Quaderns portàtils, MACBA.
- ROLNIK, S. *Esferas de la insurrección. Apuntes para descolonizar el inconsciente*. Buenos Aires: Edición Tinta de limón. Colección nociones comunes. - VVAA. *Pedagogías decoloniales. Prácticas insurgentes de resistir, (re)existir y (re)vivir*. Quito-Ecuador: Ediciones Abya-Yala, 2013.
- STERNFELD, N. "Aprender desaprender", *Errata, Revista de artes visuales*, nº 16, 2016.
- VV.AA. *Desacuerdos 6. Educación*. Editores: Arteleku, Centro de Arte José Guerrero, MACBA, Museo Reina Sofía, unia arteypensamiento. 2011
- VV.AA. *Aproximació a l'ecosistema dels ensenyaments artístics de caràcter professional a Catalunya*. Barcelona: Consell Nacional de la Cultura i de les Arts (CoNCA). 2016
- VV.AA. *Contradecirse una misma. Museos y mediación educativa crítica. Experiencias y reflexiones desde las educadoras de la documenta 12*. Quito: Fundación Museos de la Ciudad, 2013.
- VV.AA. *No sabíamos lo que hacíamos. Lecturas para una educación*. Móstoles: Centro de Arte Dos de Mayo, 2017.